

Träinformation

En tidning om trä • Nr 3/00 • www.trainformation.se

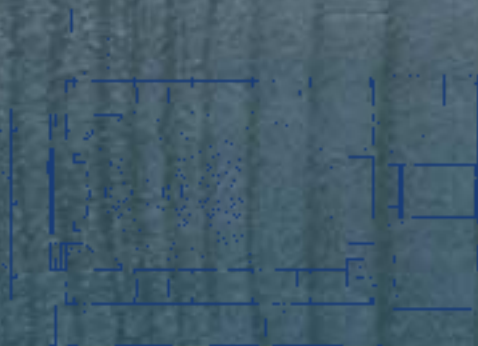

TEMA

Publika lokaler

Sibeliushallen i Lahtis

Träinformation – en tidning om trä

Nummer 3, September 2000, Årgång 14

Träinformation ingår från och med hösten 2000 i föreningen Svenskt Trä där övriga delar utgörs av organisationerna Svenska Trävaruexportföreningen och Träforsk. Föreningen Svenskt Trä har till uppgift att skapa bättre marknadsförutsättningar för den svenska trämekaniska industrin genom att påverka handelsförutsättningar, koordinera och stödja forsknings- och utvecklingsarbete samt genom att sprida information, kunskap och nyheter om trä och visa exempel på god träanvändning.

Träinformation – en tidning om trä vänder sig till den svenska byggsektorn.

Kom gärna med tips och idéer om innehållet. Vill ni använda material från tidningen vänligen kontakta oss på redaktionen.

Tidningen finns på vår hemsida, www.trainformation.se

Vi ansvarar inte för material som vi inte beställt.

Utgivare

Träinformation Sverige AB
Box 16385
103 27 Stockholm
Telefon 08-762 79 80
Telefax 08-762 79 90
E-post info@trainformation.se
www.trainformation.se

Ansvarig utgivare

Per-Erik Eriksson

Redaktion

Per Bergkvist (projektledare)
Björn Egertz, Marknad Media Kommunikation
Per-Erik Eriksson
Tore Hansson

Grafisk form

Newman Information Design

Layout

Petra Ahston Inkapööl
Ivar Inkapööl
Producerad med IDENTICOL profiler

Tryck

Sörmlands Grafiska AB
Papper Arctic Silk 100 g

Upplaga

20 000 exemplar

Annonsbokning

Anne-Marie Franzén
Lådna
130 33 Gällnöby
Telefon och fax 08-54 24 73 45

Utgivning under 2000

4 nr; februari, maj, september och november

ISSN 0283-3840

© Träinformation 2000

Omslag

Per-Erik Eriksson
Åke E:son Lindman
www.render.dk

I detta nummer...

LEDARE

5 **Träinformation blir Svenskt Trä**

Per-Erik Eriksson, VD, Träinformation Sverige AB

Tema: Publika lokaler

6 **Tre arkitekter om publika lokaler**

Arkitekterna *Johan Nyrén, Gunnar Mattsson* och *Steen Kristiansen* talar om trä i invändiga ytskikt.

11 **Mänskliga skolor**

Holm Arkitekter AB i Stockholm har arbetat mycket med skolor. *Birgitta Holm* beskriver hur invändigt trä kan förbättra skolmiljön.

14 **Utrymningsvägar kan ha trägolv**

Per Bergkvist redogör för vilka brandregler som gäller för invändiga ytskikt i publika lokaler.

15 **Sibeliushallen i Lahtis**

En konsertanläggning för 1500 personer med trä som dominerande konstruktionsmaterial. Arkitekterna *Kimmo Lintula* och *Hannu Tikka* gör en rundvandring.

TRÄPRISET

20 **"Man måste våga vara naiv för att utvecklas"**

Björn Egertz har pratat med de två nyutbildade arkitekterna som belönades med Träpriset 2000 för Fritidshus i Trosa Skärgård.

TRÄHUS 2001

22 **Trähus 2001 – träsektorns storsatsning på Bo01**

Per-Erik Eriksson beskriver träsektorns storsatsning på bostadsmässan Bo01 i Malmö.

AKTUELLT

23 **Expo 2000 – en världsutställning i trä**

Per Bergkvist och *Björn Egertz* har besökt Hannover och ger här ett smakprov från världsutställningen.

SVENSKT LIMTRÄ

27 **Limträaktuellt**

NOTISER

28 **Trä i omvärlden**

I nästa nummer...

- Tema: Småhus

Träinformation blir Svenskt Trä

Per-Erik Eriksson

VD, Träinformation Sverige AB

Från och med att denna tidning kommer ut kommer vi inte längre att svara Träinformation när du ringer till oss. Om vi inte glömmer bort oss och gör det av ren gammal vana förstås. Istället kommer vi att svara Svenskt Trä. Den 19 september flyttar vi nämligen och blir en del av den nybildade föreningen Svenskt Trä, vilket är ganska naturligt för en organisation som ägnat de senaste drygt 35 åren åt att propagera för just svenskt trä.

Vadan då denna förändring? Jo, i föreningen Svenskt Trä samlas merparten av Sveriges sågverksindustris branschgemensamma funktioner till en väl behövd starkare enhet. De som vi gör gemensam sak med är Träforsk, branschens gemensamma stöd till och styrning av forsknings- och utvecklingsinsatser, samt Svenska Trävaruexportföreningen, branschens gemensamma organ för handelspolitik och marknadsbevakning. Gentemot vår egen bransch, sågverksindustrin, innebär detta att vi kan ge en bättre helhetsservice, att vi kan bli en starkare kraft för att hjälpa till att utveckla branschens företag och sist men inte minst att våra gemensamma resurser kan riktas och kraftsamlas bättre för nå större genomslag med vårt arbete. För dig som arbetar med byggande och annan träanvändning hoppas vi att motsvarande effekt kan bli ännu bättre resultat av forsknings- och utvecklingsarbete om exempelvis träbyggsystem och framför allt att spridningen och användningen av dessa resultat ökar.

Den tidning du har i handen kommer dock att fortsätta heta *Träinformation* och åtminstone ett tag framöver kommer du att finna den bästa träbyggnadsinformation på Internet på adressen www.trainformation.se. Jag hoppas att du haft tillfälle att besöka vår nya "hemsida" sedan lanseringen i våras. Om inte vill jag varmt rekommendera ett besök. Inte minst för att kunna söka information i de hundratals artiklar ur denna tidning som nu finns i en sökbar databas. Eller för att söka inspiration bland de över 600 träbyggnadsobjekt från hela Europa som finns i databasen TimberFot. Från och med i höst kommer vi också att ägna mycket energi åt att komplettera kunskapsbanken om flervåningshus i trä som ett första steg i träsektorns storsatsning Trähus 2001 inför bomässan Bo01.

Så vi går en spännande höst till mötes. Nytt namn, ny organisation, nya lokaler (se spalten till vänster) och en fortsatt ökande träanvändning i svenskt och utländskt byggande. Enda smolket är att Bill Gates inte låter mig skriva Svenskt Trä med stort s i Word. Prova själv. Jag återkommer när jag lärt mig ett sätt att lura programmet. ●

Tre arkitekter om publika lokaler

Björn Egertz

Trä har kommit att bli ett material i tiden. Överallt ser vi idag publika byggnader som inreds med trä på olika sätt. I golv, väggar, fönster, trappor, med mera. Vad är det som avgör valet av material när en byggnad ska inredas och hur tänker arkitekten? Vi har pratat med några arkitekter som arbetar mycket med trä i sina miljöer. För Johan Nyrén, Nyréns Arkitektkontor i Stockholm, handlar det bland annat om att förvalta den tradition av träbyggande som funnits sedan hans far i slutet av 1940-talet startade verksamheten. För Gunnar Mattsson, Mattsson & Wik Arkitektkontor i Stockholm, är trä ett ofta självklart val, ett naturligt och lämpligt material och för Steen Kristiansen, Asmussens Arkitektkontor i Ytterjärna, som medverkat vid tillblivelsen av många av det antroposofiska Ytterjärnas byggnader, ingår trä i livsstilen.

Max Plunger

Daghem Nacka Strand. Arkitekt Johan Nyrén.

Max Plunger

Ericsson, Telefonplan. Väggpånel i obehandlad björk. Arkitekt Johan Nyrén.

Björn Egertz

Johan Nyrén.

Hur tänker du som arkitekt när du väljer material?

Det kanske är lättast att beskriva genom att prata om något projekt. Ta till exempel biblioteket i Linköping som nyligen invigdes. Redan i tävlingsförslaget hade vi gjort ett förslag till materialval som stämde med huset. I den stora bokhallen blev det mycket trä.

5000 besökare per dag kräver slitstarka material som åldras vackert. Det stora rummet ska vara varmt, mänskligt och välkomnande, något som trä kan hjälpa till att ge på ett annat sätt än stål, betong och aluminium.

Stora spännvidder och bra akustik gjorde att vi valde limträstomme med tak av träullsplattor.

Att få göra den stora glasfasaden i trä krävde mycket arbete. Det fanns inga referenser på en glasfasad i trä av dessa dimensioner. Insidan är i furu och utsidan mot parken är sulad med ek.

Golvet i bokhallen ska tåla mycket – många går där, möbler står där och de ska kunna

Ake E:son Lindman

Gamla Uppsala museum. Arkitekter Carl Nyrén och Tomas Rosén.

flyttas. Golvet ska också ge den önskade flexibiliteten. Genom ett system av luckor i golvet kommer man åt el och svagström. Golvet ska också ge rummet stadga. Valet av trägolv i ek var ur det här perspektivet naturligt. Ekgolvet kompletteras med en bred temperaturutjämnande fris av kalksten längs glasfasaden, i vilken rör för värme eller kyla ligger.

Vilka egenskaper tycker du är bra hos trä när man talar om inredning?

Trä är ett slitstarkt, lättbearbetat och vackert material. Att trä åldras vackert är viktigt. Även ett slitet trägolv är vackert och det kan ofta var vackrare än ett nytt.

Johan Nyrén

Vi arbetar gärna med naturmaterial som trä. Det är slitstarkt, vackert, användbart och lätt att tycka om.

De senaste årtiondets ökade miljömedvetenhet har också inneburit att vi har lättare att få gehör för att arbeta med trä.

Finns det ett miljömässigt ställningstagande i era val av material?

Ja, det finns det. Kunskap och medvetenhet om detta har också ökat och därför också träanvändning.

Ake Esson Lindman

Biblioteket i Linköping. Arkitekt Johan Nyrén.

Ake Esson Lindman

"Artisten" i Göteborg. Arkitekter Carl Nyrén och Snorre Lindquist.

Ake Esson Lindman

Huvudbiblioteket, Enköping. Arkitekt Lars Gauffin.

Ake Esson Lindman

Biblioteket i Linköping. Bokhallen har vitpigmenterat, oljat ekgolv med temperaturutjämnande kalkstensfris mot fasad. Arkitekt Johan Nyrén.

Max Plunger

Gästmatsal Eriksson Radio, Kista. Arkitekt Snorre Lindquist.

Ake Esson Lindman

Resturang Nacka Strand. Arkitekt Johan Nyrén.

Användningen kan öka skönheten. Om man får skavmärken i en träyta gör det inte så mycket, man tolererar det på ett helt annat sätt än till exempel på en fint målad yta, där det ser förfallet ut. Trä har också den härliga egenskapen att det är mångsidigt. Det kan både bära och täcka, vara både konstruktion och ytskikt. Det kräver inget annat material som komplettering. Jag tror inte man ska glömma den känslomässiga aspekten där vår långa tradition att använda trä i hus och inredning gjort det både självklart och älskat. I en alltmer högteknologisk värld är trä fortfarande begripligt. Vi vet varifrån det kommer, hur det bearbetas, hur det åldras. Alla har någon gång på något sätt arbetat med trä.

Max Plunger

Jönköpings Läns Museum. Arkitekt Carl Nyrén.

I Birkamuseet på Björkö har träet lämnats synligt. Arkitekt Gunnar Mattsson.

Max Plunger

Björn Egertz

Gunnar Mattsson.

Gunnar Mattsson

Det är sammanhangen och omständigheterna som styr valet av material. Det blir för mig ofta och gärna trä, men inte sällan talar förutsättningarna för andra konstruktioner och material.

Jag är funktionalist och pragmatiker vid valet av lösningar och medel. Rum är för mig viktigare än material.

Samtidigt har jag som säkert många av oss starka känslor och minnen förknippade med

trä. Suset i barndomens skog. Doften, den torra sträva, av gamla timmerhus i het sol. Lenheten hos redskapen, de i många år brukade.

Vi har i vårt land en stark trätradition, ett stort träkunnande och gott om bra virke. Ofta är valet av trä därför givet och självklart.

Träkaraktären kan betonas i olika hög grad. I Leksands kulturhus som är en konstfull träkonstruktion har materialkänslan dämpats genom att alla ytor täckmålats.

– Varför valde du att tona ner träkaraktären?

Det var då andra referenser än den rena träinteriören som var viktiga. Tänk på alla målade träinteriörer vi har i lantliga kyrkor, tingshus, skolor och bondkök. Bleka oljefärger på paneler och pelare. Ljuset som silar genom syrensnår utanför fönstren.

I Birkamuseet på Björkö däremot är träkaraktären tydligt framhållen. Hela interiören är av ohyvlat virke som är behandlat endast med en mycket tunn lasyr av brun umbra för att dämpa färgen hos det färskva virket. Bänkar och diskar har en finare bearbetning och en täckande lasyrmålning.

Birkamuseet, Björkö.

Gunnar Mattsson

I Biblioteket i Leksands kulturhus har det invändiga träet målats vitt. Arkitekt Gunnar Mattsson.

– Tendensen idag är att träanvändningen ökar. Tror du att det kan vara ett svar på eller en motvikt till den högteknologiska utvecklingen i världen?

Ja, det tror jag. Vi behöver leva med hantverk och naturliga material. Jag tror också på möjligheten och nödvändigheten av samspel och förening mellan traditionella kunskaper och insikter och modern högteknologi. Vi ser internationella exempel på detta. Schweizisk träarkitektur, som bland annat utmärks av en mycket förfinad detaljering och avancerade projekt i Japan.

– Har trä något språk?

Exemplen skulle kunna bli hur många som helst, här bara två:

Träkonstruktioner, starkt rumsligt strukturerande, sakliga och tydliga, med stor precision i mått och sammansättningar.

Träytor, formade till skal kring rum, mer eller mindre beroende av en dold konstruktion i kanske annat material.

I Alvar Aaltos arkitektur finns många exempel på båda dessa möjligheter.

– Vad är trä bra på?

Rätt använt är trä hållbart. Det är måttligt dyrt, lätt att transportera och att bearbeta. Det är behagligt att röra vid och att gå på. Det har goda klimatiska och akustiska egenskaper. Det finns ett otal sorter och kvaliteter. Det har vida användningsområden, låter sig anpassas till vitt skilda behov och sammanhang.

Det är en förnyelsebar resurs, är lätt att återanvända och återgår slutligen till naturen.

Som ett naturligt material i vår närhet rör det vid djupa känslor i vårt inre.

Blörn Egertz

Steen Kristiansen.

Blörn Egertz

Hörsalens panel består av upp till 5–6 meter långa grova furuplankor i vilka en relief har skurits in.

Blörn Egertz

Kulturhuset i Ytterjärna. Trä är det dominerande materialet i hörsalen. För att klara brandkraven är salen sprinklad. Arkitekter Erik Asmussen och Steen Kristiansen.

Blörn Egertz

Fojajén i kulturhuset. Takbalkar och stolpar av limträ.

Steen Kristiansen

På ett sätt är materialvalet helt självklart. I första hand tänker jag alltid på trä. Det är ett material som man kan forma i och just i vår arkitektur, den antroposofiska, formar och modulerar vi fram husen. Även om det blir plåttak eller tegeltak är det en träkonstruktion därbakom. Och ofta låter vi träet synas i interiören också. Med trä kan man få den form som man önskar sig.

Vi arbetar också mycket med en speciell laseringsteknik vilket leder till att vi har lätt för att bevara träets yta och ådringar och hela mönstret i träet. Ibland är det nästan så att laseringen gör så att träet framträder bättre än om man har obehandlad träyta.

Det kan vara så att man har fått till en fin trävägg och så vill beställaren inte måla den för att han tycker att den är vacker, men just med laseringen så kan man dels få in en färg och dels bevara träets yta så att man ser att det är trä.

Var tycker du att trä hör hemma bäst?

I till exempel lekskolor och daghem är det helt nödvändigt att jobba med trä. Där får man en livsnära och direkt kontakt med materialet.

Vad tycker du att barrträ uttrycker?

Det kan till exempel uttrycka kraftfullhet i en konstruktion. Det finns ju exempel på arkitekter som använder sig av trästammar som de ställer in direkt med grenverk och allt kvar i sin arkitektur för att få in det kraftfulla och visa det bärande elementet.

Är det ett ställningstagande att arbeta med trä?

Ja, det är det ju, mycket med tanke på att det finns många motstånd mot trä. Jag menar bland annat i och med till exempel brandregler och akustiska frågor, etcetera. Det är också ofta beställare som tycker att det blir för mycket sommarstuga över det. Även underhållsfrågorna innebär ett motstånd.

Vi har många trägolv i skolorna just för att få in det varma och mjuka i skolsalarna, men det måste vara en vaktmästare som klarar av det, eftersom vi helst inte vill lacka golven och då kommer frågan in om hur man oljar ett golv och sköter det på rätt sätt.

Är det så att träanvändning stimulerar?

Ja, det gör det och det är det vi försöker här i Järna. För oss finns det en pedagogisk aspekt i att använda trä. Trä inspirerar betraktaren till att göra själv. Trä har ett mänskligt uttryck med värme, närhet och äkthet och i skolan kan detaljerna inspirera eleverna till att vilja hålla på med trä.

Det är handens arbete som gör en människa pedagogiskt inspirerad. ●

Mänskliga skolor

Björn Egertz

Foto Åke E:son Lindman

Kärsbyskolans cafeteria med Kandells stolar bekostade av elevernas pengar.

När Birgitta Holm fick uppdraget att renovera Kärsbyskolan i Botkyrka utanför Stockholm bestämde hon sig för att med trä föra in värme och mänsklighet i skolan som var byggd av betong och stål. När hon deklarerade att hon bland annat ville sätta in trädörrar i entrén istället för de ståldörrar som suttit sedan skolan byggdes i början på 60-talet var det många av skolans lärare som sa ”de kommer bara att bli förstörda och klottrade”.

– Några år efter att ombyggnaden var klar ringde skolans rektor till mig och sa: ”Birgitta det har inte blivit förstört här som många trodde, tvärtom har eleverna börjat bry sig om skolan på ett helt annat sätt.” Han menade att det trä vi lyckats få in i skolan hjälpt till att förbättra den psykosociala miljön på skolan, berättar Birgitta Holm, på Holm Arkitekter AB i Stockholm.

I fallet med Kärsbyskolan var det till och med så att eleverna, för pengar de fått för att smycka ut skolans cafeteria, valde att köpa designade trämöbler, säger Birgitta Holm.

Kärsbyskolan var en typisk 60-talsskola byggd mer eller mindre som en betongbunker. Trots att ombyggnaden innebar små förändringar vad gäller inre material så har det som gjorts tillsammans med förändringarna av planlösningen lett till en klart bättre miljö.

– Det finns många skolor i landet som verkligen skulle behöva förändras för att skapa miljöer som inte utvecklar destruktivitet, säger Birgitta Holm.

På Holm Arkitekter AB har det genom åren blivit många ombyggnader, reoveringar och nybyggnader av skolor.

– Det är en av våra specialiteter att arbeta med skolor. Jag har under mina år som arkitekt ritat många skolor som har haft trä som invändigt ytskikt. Ett exempel är skolor med gipsväggar som inte håller. Där har vi försökt hitta olika metoder för att skydda gipsen i sina nedre känsliga delar. Vi har använt träpanel, ofta målad, vi har haft spånskivor och laserat dem och vi har provat plywood i olika sammanhang, i olika objekt.

Kärsbyskolan, en träskärm avgränsar wc-utrymmen från entréhallen.

Kärsbyskolan, korridorer med elevskåp av plåt med träbeklädnad.

Strandskolan Tyresö, musiksals med träväggar.

Strandskolan Tyresö, serveringsdisk.

Idag arbetar de mest med ombyggnader. En av dessa är Örbyskolan som är en ombyggnad av två hus med helt olika byggnadsteknik, dels en sen 1800-talsskola i trä som är typiskt för stockholmsområdet och dels en stenskola från 1914. Där har vi också ritat en helt nybyggd gymnastiksal, helt i trä med plywood- och träpanel invändigt.

– När det gäller gymnastiksalar eller idrotts-hallar är det inte tal om något annat material än trä invändigt, både av miljömässiga- och akustiska skäl, men också av det skälet att det är tåligt. Jag har hört förvaltare säga att de enda material som håller i idrottshallarnas omklädningsrum är trä just för att många blir så vilda just där.

I Örbyskolans äldsta byggnad har de valt att använda målad träpanel i rummets nedre delar och även lagt till vissa delar för att skapa trevligare rum.

– Vi har bland annat gjort en skärmvägg i trä, vanlig målad råspont, som är formad som ett T för att bli stabil. Den här T-formade skärmen skapar en uppdelning av rummet i tre olika delar utan att väggar byggdes till tak med tillhörande ventilationsåtgärder. Det här tycker jag blev väldigt lyckat som avgränsning i rummet, en trevlig miljö för barnen att befinna sig i. Ett enkelt sätt att skapa en tillfällig fritidshemsfunktion som man ville ha in i en lärosal. Idag är det lärosal igen.

Birgitta Holm berättar att deras filosofi när det gäller skolor är att försöka jobba med så autentiska material som möjligt, material som inte ger sig ut för att vara något annat än vad

det är. Material som också är underhållsbara med enkla och kända metoder.

– Trä fungerar i de allra flesta sammanhangen alldeles utmärkt. Det är ett mänskligt och levande material som har en förmåga att skapa värme och tillföra känslomässiga värden. Det är ett uttrycksfullt material och med enkla medel kan man skapa stora visuella effekter. Det är slitstarkt och kan åldras med behag. ●

Strandskolan Tyresö, elevarbetsrum med trägolv och trämöbler.

Söderbergaskolan Stockholm. Stallet med trä i konstruktion och inredning.

Gymnastiksalen i Strandskolan, Tyresö.

Örbyskolan Stockholm, skärmvägg.

Utrymningsvägar kan ha trägolv

Per Bergkvist

Text och foto

Brandskyddsbehandlad panel på vägg och trägolv vid utrymningsväg på Gardemoens flygplats.

Trä kan användas i alla typer av publika lokaler med vissa begränsningar. När det gäller till exempel trägolv finns det i stort sett inga begränsningar alls och massiva trägolv är godkända som ytbeklädnad överallt (utom i lokaler för brandfarlig verksamhet).

För att förhindra personskador finns begränsningar både vad gäller lokalens placering, användningsområde och med hänsyn till ytskiktets brandegenskaper.

Mer trä med sänkt brandrisk

Sprinkler gör en byggnad säkrare ur brandsynpunkt genom att en övertändning av lokalen försvåras. Risken för personskador minskar därmed avsevärt. Som en sidoeffekt kan det innebära att man kan använda trä i större omfattning än normen säger.

Utvärderingar pågår av en enklare sprinklertyp än de traditionella, avsedd för bostäder.

Trä kan ibland användas som ytskikt i nedre delen av en vägg även där ytskikt klass II krävs. Detta kräver emellertid att det är högt i tak. Motivet till detta är att panelen närmast golvet har lägre brandpåkänning.

En generell användning av träprodukter kan utvecklas genom bättre kunskap om inverkan av ytskikten i relation till lös inredning.

Se även *Träinformation 4/98* sidan 24–25 om invändigt trä i flerbostadshus.

Brandtekniska klasser

Br 1:

Byggnad med 3 eller flera våningar.

Byggnad med 2 våningar:

- för tillfällig övernattnig (t ex hotell)
- för sjuka / handikappade (t ex vårdhem)
- med samlingslokal på övre planet

Br 2:

Byggnad med 2 våningar med:

- två bostadslägenheter
- samlingslokal i bottenvåningen
- >200 m²

Byggnad med 1 våning med:

- samlingslokal i eller under markplan
- vårdbyggnad

Br 3:

Övriga byggnader

(Boverkets Byggregler, BBR 5:21)

Ytskikt klass I-III

Obehandlat trä har klass III men brandskyddsbehandling kan ge högre klass.

Klass I

Exempel: betong, gipsskiva med pappskikt, vissa typer av brandskyddsfärg på träpanel och vissa typer av brandskyddsimpregnerat trä

Klass II

Exempel: vissa typer av brandskyddsfärg på träpanel och vissa typer av brandskyddsimpregnerat trä

Klass III

Exempel: obehandlat trä

Fotnot

Informationen är hämtad från Birgit Östman, Träteck och skriften *Brandskydd i Boverkets byggregler* utgiven av Svenska Brandförsvarsförbundet 1999.

Beklädnader och ytskikt i utrymningsvägar

Vägg och takytor skall ha minst ytskikt klass I, underlaget skall vara obrännbart eller vara tändskyddande beklädnad. Trägolv kan användas.

Byggnadsklass	Ytskikt vägg	Ytskikt tak	Brännbara tak och väggar
Br 1	I	I	Tändskyddande beklädnad*
Br 2	I	I	Tändskyddande beklädnad*
Br 3	II ²⁾	I	– ¹⁾²⁾

1) Hotell, vårdanläggningar och samlingslokaler skall förses med tändskyddande beklädnad.

2) Lokal för brandfarlig verksamhet kräver tändskyddande beklädnad ytskikt av klass I på vägg och tak.

Beklädnader och ytskikt i andra utrymmen än utrymningsvägar

Byggnadsklass	Ytskikt vägg	Ytskikt tak	Brännbara tak och väggar
Br 1	II ³⁾⁷⁾	I	Tändskyddande beklädnad*
Br 2	III ⁴⁾⁶⁾⁷⁾	II ⁵⁾⁶⁾⁷⁾	Tändskyddande beklädnad*
Br 3	III ⁶⁾⁷⁾	III ⁶⁾⁷⁾	– ⁶⁾⁷⁾

3) Samlingslokaler I, över markplan

4) Samlingslokaler II, i markplan

5) Vårdlokaler; tändskyddande beklädnad och ytskikt i klass I i tak

6) Storkök; tändskyddande beklädnad på väggar och tak. Ytskikt klass II på väggar och klass I i tak

7) Lokal för brandfarlig verksamhet; tändskyddande beklädnad på väggar och tak och ytskikt av klass I

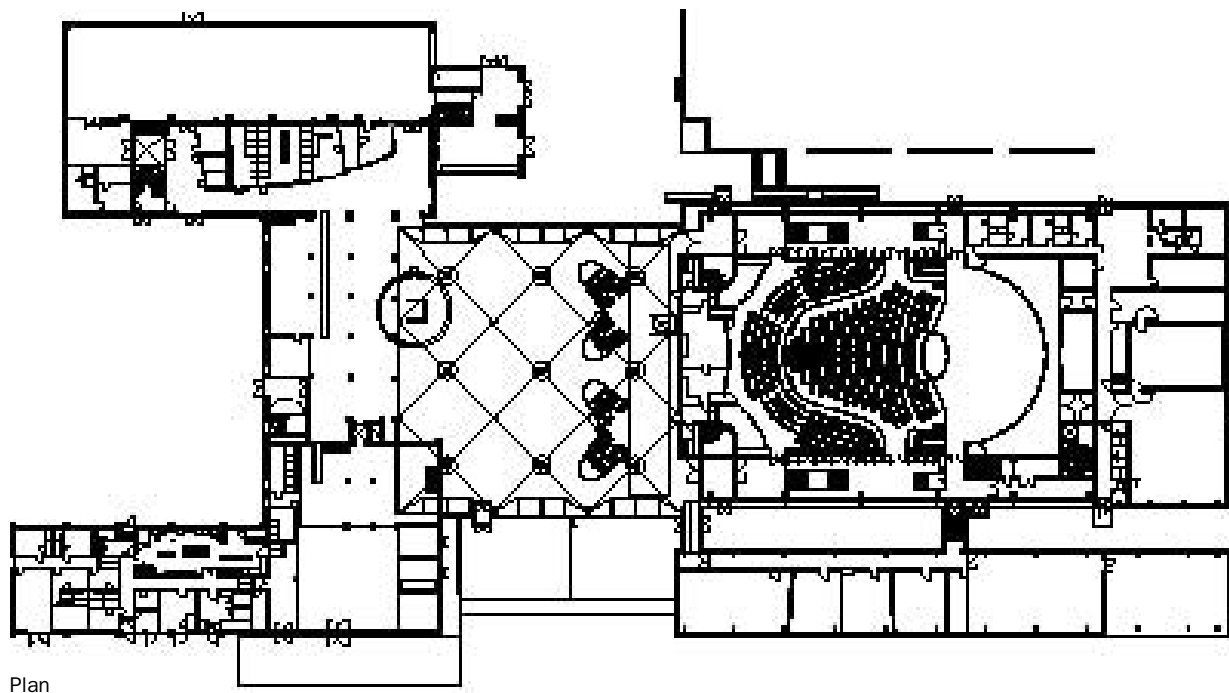
* Tändskyddande beklädnad är material som under minst 10 minuter hindrar bakomliggande material att antändas.

Sibeliushallen i Lahtis

Kimmo Lintula och Hannu Tikka
Foto: Mikko Jonninen/Puuinfo Oy

Glasfasaden på ingångssidan, den södra fasaden, av konserthuset i Lahtis. Innanför syns ljudväggens limträkonstruktion.

Plan

Hela byggnaden. CAD-ritning.

Sommaren 1997 utlystes en allmän arkitekttävling i två delar för kongress- och konserthuset i Lahtis. Som byggmaterial specificerades trä. Tävlingsområdet ligger vid stranden Ankkuriranta i Lahtis, vid den befintliga passagerarhamnen på ett område som tidigare varit centrum för träindustrin. Som utgångspunkt önskade arrangörerna nya innovativa lösningar med trä som material och att tävlingsdeltagarna skulle studera den nya byggnadens förhållande till den gamla snickerifabriken på tomten.

Projektet hade ett fastställt takpris. För att garantera detta genomfördes tävlingskedje två som en så kallad ”design and construct-tävling” med tre inbjudna deltagare. Varje signa-

tur fick sig tilldelad en entreprenör genom utlottning.

Beställaren hade definierat de akustiska specifikationerna redan i skede 1 och inkallat Russell Johnson från Artec Consultant Inc. som akustikexpert för alla arbetsgrupper.

I tävlingsfas två omarbetades tävlingsförslagen kraftigt tillsammans med akustikexperten och entreprenören. Salens layout skulle utformas så att vissa exakt definierade utgångspunkter förverkligades.

Tävlingen avgjordes våren 1998. Som vinnare utsågs signaturen ”Lastu”, vars förslag sedan användes som bas då byggnaden uppfördes. Det egentliga genomförandet av byggprojektet inleddes sensommaren 1998.

För att anpassa en relativt stor byggvolym till den befintliga fabriksfastigheten delades byggprojektet upp i enkla delar, vars konstruktion följde den klara och ändamålsenliga strukturen hos de gamla fabriksfabrikerna. De genuina, massiva träkonstruktionerna skapar en individuell och kraftfull arkitektonisk karaktär. Som motvikt till den yttre arkitekturs medvetna monumentalitet har man strävat till att skapa en förfinad och förminskad skala i interiören där träets fogar och ytor inbjuder till beröring.

Snickerifabriken

Man kommer in i byggnaden genom den äldsta delen av fastigheten, det så kallade ”kontoret”. Entréulan, de viktigaste sekundär-

Del av skogshallens pelar- balksystem i limträ med gamla fabriken tegelfasad i bakgrunden.

Skogshallen i riktning mot konsertsalen. Pelar- balksystem i limträ. Trappkonstruktion i stål och trä. Fasaden mot konserthallen är klädd med oljad björkfaner.

Genom glasfasaden mot sjön Vesijärvi ses både skogshallens spretande kolonner och delar av den avancerade ljudväggen. Det låga huset till höger innehåller kongresshall.

utrymmena för kongressverksamheten, informationsdiskarna, sanitetsutrymmena och garderoben ligger i markplanet i snickerifabriken. Från aulan finns en direkt förbindelse till skogshallen, restaurangen och utställningsflygeln.

Övnings- och mötesutrymmen har placerats en trappa upp i det före detta "ammunitionsrummet". Från övningsalarna öppnar sig utsikten genom skogshallen över sjön Vesijärvi. Den tidigare snickerisalen och snickeriverkstanen vid gatan Ankkurikatu inrymmer utställningssalarna. Hallinteriören med de dubbla bågarna i övre våningen är kulturminnesskyddad.

Mellan kontorsutrymmena i flygeln mot sjön och hallarna mot gatan fanns en tillbyggnad från 40-talet. Den revs för att ge ökat

inflöde av dagsljus till fabrikskällarna. Gården mellan byggnadskropparna används för olika evenemang.

Skogshallen

Som en förenande byggnadsdel mellan den nya kongress- och konsertsalen och den gamla snickerifabriken finns en transparent sektion utformad som ett öppet och övertäckt torg; skogshallen som visar det finska ursprunget och som eftersträvar skogens luftiga rymdkänsla med sjöutsikt. Det klart markerade foajétrymmet bildar kärnan i hela byggnaden.

Skogshallen fungerar också som bankettsal i samband med konserter och kongresser och kan också hysa mindre mässor och utställ-

ningar. Här finns också en näverinklädd kongressbyrå omedelbart i anslutning till entrén. Den lugna publikfoajén öppnar sig mot väster, mot Vesijärvi.

Den bärande konstruktionen i skogshallen är en rymdkonstruktion i stor skala vilande på nio pelare av trä. Den förgrenade konfigurationen efterliknar grenverket i ett träd och bär upp träelementen i taket. Den massiva limträpylonen, som svarvats av granvirke, bär upp en taksektion om 11,2 x 11,2 meter. Foajéplanen av limträ bärs som luftiga sektioner på vågräta balkar mellan pylonerna. Taket, som glöder i festligt röda nyanser kvällstid är klätt med perforerad plywood för att skapa en behaglig akustisk miljö.

Balkongerna inne i konserthallen är uppbyggda av limträ och kertobalkar. På ytan har de klätts med björkfaner.

Konserthallen är mäktigt att skåda från ovan. Golvet är av björk som värmebehandlats för att öka hårdheten och skapa en mörkare yta som också oljats.

180 stycken reglerbara akustikdörrar av björk som lackats med en nyans som ska överensstämma med musikinstrumentens färger. Akustikdörrarna kan öppnas och stängas var och en för sig för att skapa rätt ljudmiljö för rätt typ av ensemble.

Mellanrummet mellan konserthallens reglerbara akustikdörrar och den sandfyllda ljudväggen.

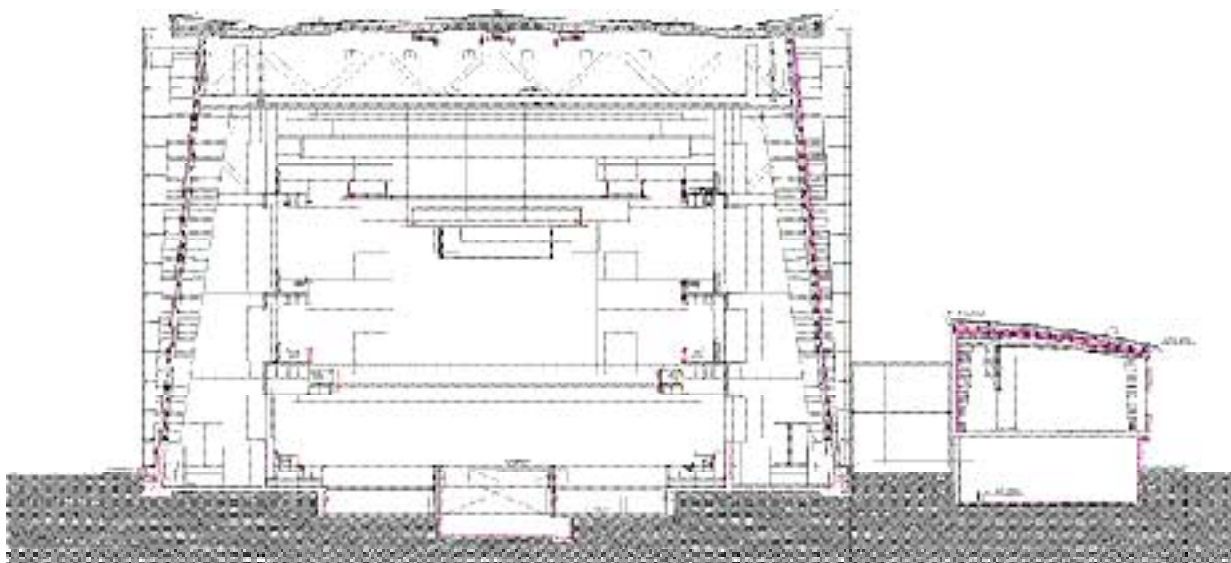
Konsert- och kongressalen

Den egentliga konsertsalen begränsas av så kallade ekokammare som är ett särdrag för Russell Johnsons akustik, de tillåter en efterjustering av efterklangens tidsintervall ända upp till katedralakustik. Ekokammarna används som entré på parterreplanet. Publiken leds in i salen via tråkadedraler som begränsas av akustiska luckor och vinklade, sandfyllda träelement.

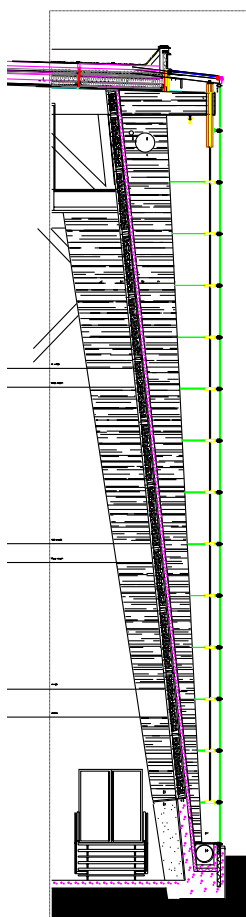
I salen finns 1100 sittplatser för publiken och 150 platser på körläktaren, som också kan användas av publiken. Salens akustik justeras också genom ett höj- och sänkbart trätak beläget ovanför orkestern. Dynamiken i den träinkladda salen accentueras av skåror i de akustiska dörrarna. De skapar ett diffust ljudfält åt de reflekterade ljudvågorna. Akustikdörrarna har ytbehandlats så att de ser ut som musikinstrument. Ytmaterialet är björkplywood. Golven i salen och på scenen är

utförda i värme- och oljebehandlad björk.

Den bärande konstruktionen i salen består av ett ramverk i limträ. Ytterväggen har en ljudisolerande och -dämpande uppbyggnad dels för att ljud utifrån inte ska störa och dels för att akustiken inne i konserthallen ska vara så bra som möjligt. Tack vare denna lösning kan väggkonstruktionen uppnå samma akustiska egenskaper som en betongvägg. Den yta som vetter utåt är utförd i laserad plywood inklädd med en glas-stål-tråkonstruktion.

Sektion genom Konsertsalen och kongressflygeln

Den bärande konstruktionen i salen består av ett ramverk i limträ. Väggen är en flerskiktsskonstruktion och är utifrån och in uppbyggd av glas, luft, plywood 15 mm, luftspalt 10 mm, mineralull 100 mm, fanerträ 51 mm (Kerto), sand 180 mm, fanerträ 69 mm (Kerto).

Ingången på andra våningen till konserthallen. I bakgrunden ses sjön Vesijärvi genom glasfasaden. På väggen björkfaner och på golvet värmebehandlad björk.

Kongressflygeln

Seminarie- och övningsutrymmena samt artistfoajén är placerade i kongressflygeln vid strandbulevarden. Här öppnar sig den vackraste utsikten över sjön.

I anslutning till artistfoajén finns en uteterrass som ger möjlighet att ordna många slags evenemang.

Kongressflygeln är utförd i en ramkonstruktion av limträ. Som material för väggar och tak har man använt tonad furuplywood. Den visuella skepnaden hos de massiva limträbågarna påminner avlägset om gångna tiders träindustri och hamnverksamhet. ●

Fakta:

Limträkonstruktioner: 920 m³, gran
Fanerträkonstruktioner: 700 m³, gran
Plywood: 1 800 m²/ 290 m³
Synliga ytor: Björk, furu
Konstruktioner: Gran
Sågat virke: 700 m³, gran och furu
Paneler: 1 200 m³ björk, klibbal, gran
Golv: Oljad, värmebehandlad björk
Bruttoarea: Totalt 13 220 m²
Byggekostnader: 120 miljoner FIM
Byggtid: Cirka 1 år
Arkitekt: Arkkitehtityöhuone Artto Palo Rossi Tikka Oy/Kimmo Lintula och Hannu Tikka
Inredningsarkitekt: Markku Liukkonen
Akustik: Artec Consultants Inc.
Huvudkonstruktör: Turun Juva Oy
Entreprenör: NCC-Puolimatka Oy, Sydöstra Finlands enhet
Beställare: Lahtis stad

”Man måste våga vara naiv för att utvecklas”

Björn Egertz

Natasha Racki och Håkan Widjedal är glada för att de fått Träpriset 2000 för sitt fritidshus i Trosa skärgård.

När Träpriset 2000 delades ut i våras kom nog resultatet som en överraskning för många inklusive för vinnarna. Arkitekterna Natasha Racki och Håkan Widjedal tilldelades utmärkelsen för Fritidshus i Trosa Skärgård. När huset ritades var de ännu studerande på KTH i Stockholm och huset uppfördes av dem själva mellan 1996 och 1998 som ett examensarbete. Idag arbetar båda på välrenommerade arkitektkontor i Stockholm.

– Vi blev väldigt överraskade när vi fick höra att det var vi som fick priset. Vi hade inte alls väntat oss det här, det ingick inte i vår planering på något sätt. Vi är naturligtvis väldigt glada och hoppas på att det ska ge mer jobb i framtiden, säger Natasha Racki och Håkan Widjedal.

Har priset gett några ringar på vattnet?

Ja, det får man säga, framförallt inom arkitektvärlden så är det många som har hört av sig till oss. Våra gamla uppdragsgivare har också ringt och skrivit och gratulerat oss. Det är också några som har hört av sig och sagt att de har en tomt någonstans och frågat om vi kan hjälpa dem med att rita.

Hur fick ni uppdraget som studenter?

Barbro och Lars Holmström är vänner till Håkans familj och de kom och frågade oss om vi ville göra en skiss på ett sommarhus och vi sa att det ville vi gärna. Efter att vi funderat ett tag kom vi också fram till att det var en bra chans att få bygga det själva också. Just för att få känna på att hantera alla detaljer.

Det tog ju ett tag men under det att det växte fram kände vi att vi hade en dialog som fungerade och att det kunde bli någonting bra.

Varför valde ni att bygga själva?

Vi ville ha det som en workshop, att mycket av gestaltningen skulle växa fram på plats. Fönstersättningen provades till exempel fram. Vi kunde sätta upp en ram på asfboarden, innan vi byggde upp en vägg och se ramen från olika vinklar och placeringar och så lät vi det stå någon dag medan vi jobbade och provade vidare till det att vi var nöjda.

Det kompletterade vår utbildning som annars är väldigt teoretisk. Man har aldrig fått känna på alla de här detaljerna som man ritat. Det är viktigt för att få en känsla för materialen och för vad de klarar av. Det är först då man kan börja experimentera med detaljer.

Det krävs ju ändå en del byggnadstekniska kunskaper att bygga ett hus?

Vi har byggt Håkans hus innan och ett annat hus i närheten.

Men det är inte så lätt att agera om man inte vet hur det går till?

Nej, det är det inte. De värsta felen har vi redan gjort. Vi skulle nog inte ha vågat det här om vi inte provat lite förut. Det tog lång tid att lära sig bygga ett vanligt hus, men när man väl lärt sig det kan man börja driva det ett steg längre.

Man måste nog vara lite naiv och våga lite för att utvecklas.

Ska ni jobba ihop i framtiden?

Vi har startat ett eget företag som vi driver lite vid sidan av våra vanliga jobb. ●

Fritidshus i Trosa Skärgård

Fritidshus i Trosa Skärgård

Arkitekter:

Natasha Racki,

e-post: racki@sida.nu

Håkan Widjedal,

e-post: widjedal@sida.nu, tel: 08-663 61 59

Byggherre: Barbro och Lars Holmström

Mer material om Träpriset 2000 finns på www.trainformation.se under rubriken

”Nyheter/Aktiviteter”.

Under rubriken ”Inspiration” finner du även samtliga kandidater till tidigare Träpris.

Fritidshuset i Trosa Skärgård finns dokumenterat i nummer 1 och 2-2000 av

Träinformation – en tidning om trä och i

Arkitektur i trä – Träpriset 2000

utgiven av Arkitektur förlag, 08-679 61 05.

Trähus 2001 – träsektorns storsatsning på Bo01

Per-Erik Eriksson

Bilder Kim Dalgaard
och Tue Trærup Madsen

Trähuset färdigprojekterat

Trähus 2001, som för närvarande byggs av Skanska inför bostadsmässan Bo 01 i Malmö sommaren 2001, är resultatet av arkitekt-tävlingen med samma namn som Träinformation arrangerade 1998–99.

De unga danska arkitekterna Kim Dalgaard och Tue Trærup Madsen, som vann tävlingen, har skapat ett mycket spännande kvarter med huskroppar med varierande höjd mellan två och fyra våningar. Trots ganska kraftigt förändrade planförutsättningar för området sedan tävlingens genomförande har de lyckats behålla tävlingsförslaget intentioner. Med tävlingsjurys ord: "... en elegant komposition av ett urbant kvarter och en nyskapande och utvecklingsbar arkitektur".

Projektet, som kommer att färdigställas i tid till att Bo 01 startar i maj 2001 innehåller 32 bostadsrättslägenheter. Det kommer att bli något av en milsten i svenskt träbyggande då det förutom sin framåtblickande arkitektur även innehåller mycket nyutvecklad träbyggnadsteknik och nya träprodukter.

Ett besök på arkitekternas hemsida www.dalgaard.com/trahus2001 rekommenderas. Där redovisas hela projekteringsprocessen från tävlingsförslaget till bygglovsansökan.

Seminarier, konferenser och utställningar

Under Bo 01 kommer den svenska sågverks- och träindustrin att kraftsamla kring Trähus 2001. Ett omfattande program med seminarier, studiebesök, konferens, utställningar samt lägenhetsvisningar planeras för att sätta fokus på träbyggandets möjligheter.

Under hösten kommer byggprojektets framskridande att kunna följas via en webbkamera och den 15 november arrangeras ett seminarium och studiebesök på byggplatsen, se inbjudan på denna sida. Kunskap om byggt teknik och arkitektur kommer kontinuerligt att samlas på vår Internetsida. Och strax efter mässans invigning i maj nästa år planerar vi att hålla en internationell konferens om träbyggnadsteknik.

Besök vår Internettjänst www.trainformation.se för att hålla dig kontinuerligt uppdaterad om aktiviteterna. Informationen kommer att samlas under rubriken "Trähus 2001" som du hittar dels via "Nyheter/Aktiviteter" och dels via "Kunskapsbanken/Flervåningshus". ●

Studiebesök och seminarium på byggplatsen 15 november 2000

Välkommen till Västra Hamnen i Malmö för att på plats få en genomgång av byggprojektet Trähus 2001 och se bygget i dess mest intressanta skede!

Program:

- 09:30 – Registrering och kaffe
- 10:00 – Arkitekttävlingen i backspegeln
  - Arkitekterna om sitt hus Trähus 2001
  - Skanska presenterar byggprojektet
  - Så här bygger vi – byggsystemet presenteras
  - Paus
  - NUTEK:s pågående tävlingar
  - Presentation av andra intressanta byggobjekt på Bo01 i Malmö
- 13:00 – Lunch och även presentation av bomässan Bo 01 i Malmö
- 14:00 – Besök på byggarbetsplatsen
- 16:00 – Avslutning av dagen

Tid: Onsdag 15 november

Plats: Mässan, Malmö

Avgift: 500:- exklusive moms.

Anmälan: Anmäl dig via www.trainformation.se eller ring Marie Åsell, 08-762 79 78 senast den 30 oktober.

Expo 2000 – en världsutställning i trä

Björn Egertz och Per Bergkvist

Text och foto

Universum, Världen, Tyskland, Hannover, Världsutställning, Expo 2000. Ett gytter av människor, utställningspaviljonger i fasta hallar på Hannovermässan och i avancerade byggnadskonstruktioner uppbyggda under flera år för världsutställningen. Allt med samma tema Människan – Naturen – Tekniken – en ny värld på gång. Innehållet är orienterat mot de principer som gäller för Agenda 21. Alla utställningarna ska enligt förutsättningarna för världsutställningen vara återanvändbara, flyttbara eller återvinningsbara.

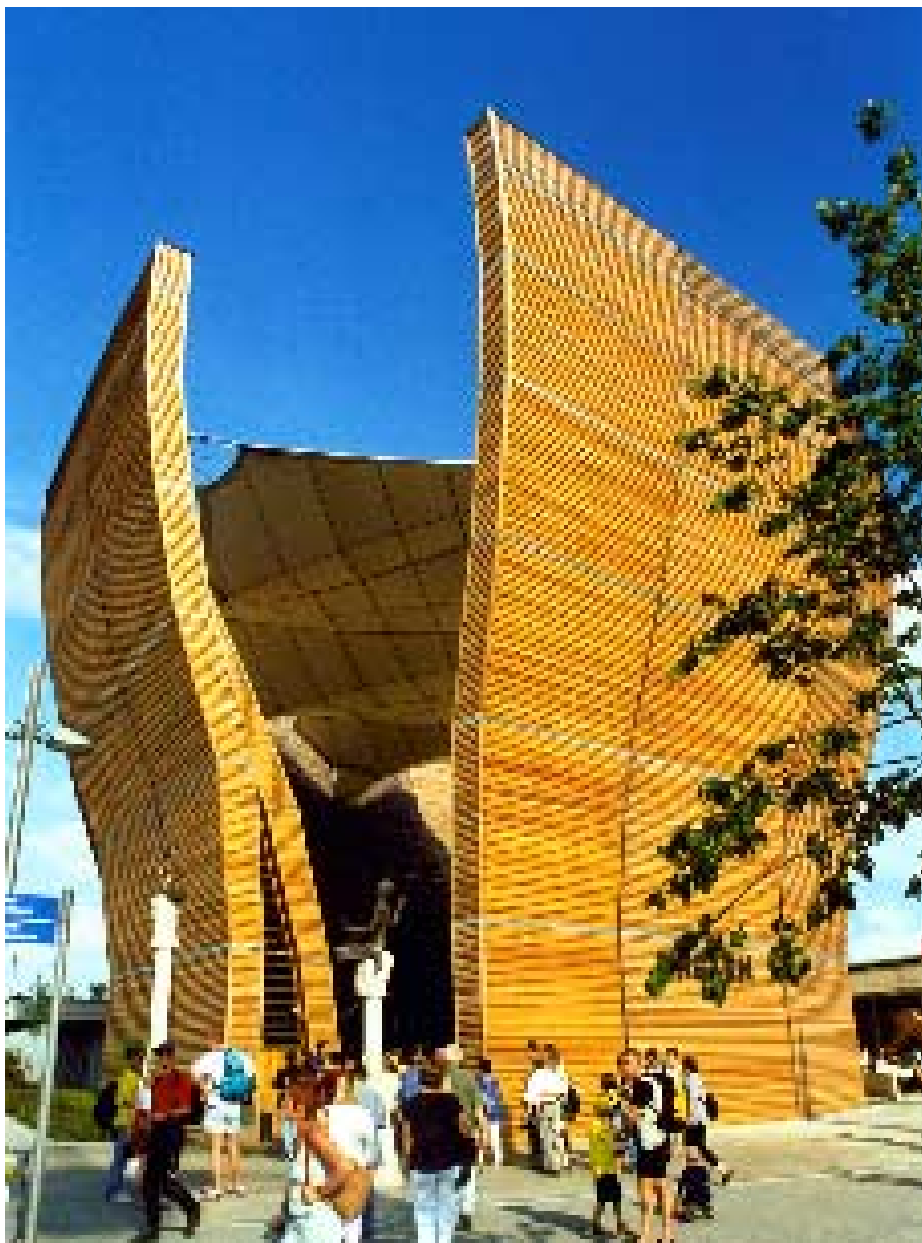
Och visst kan vi som arbetar med trä snabbt inse att vårt material finns med bland i stort sett alla montrar. Trä som är en förnyelsebar råvara för framtiden. Trä som det självklara sättet att kommunicera miljöhänsyn.

Mycket är fantastiskt att se, storslaget, visionärt och häftigt på samma gång. Men mycket beskrivs omodernt och väl schablonmässigt. Ta till exempel den svenska paviljongen, fint uppbyggd med en ljus och lätt-tillgänglig hall och som visar det bästa av vår teknik, men som samtidigt i videosalen beskriver Sverige som ett land med blonda kvinnor och barn som springer på grönskande Timotej-ängar och ler.

Holländarna däremot har byggt stort och fult och fantastiskt tilltalande utan schabloner, men med storartade visioner. Ett hus i fyra plan med simulerad sjö på taket, kraftfull skog på tredje planet, teknik på andra och så vidare. Allt naket och tydligt och mycket drivet.

För den nyfikne finns det ofantligt många spännande montrar och paviljonger att se.

Ta till exempel Ungerns paviljong där trä är det dominerande materialet i hela konstruktionen. ●

Ungern

Ungern, kubbgolv

Ungern, interiör

Per-Erik Eriksson

Per-Erik Eriksson

Holland

Japan

Holland

Danmark

Vatikanstaten

Estland

Finland

Hoppets Paviljong

Norge

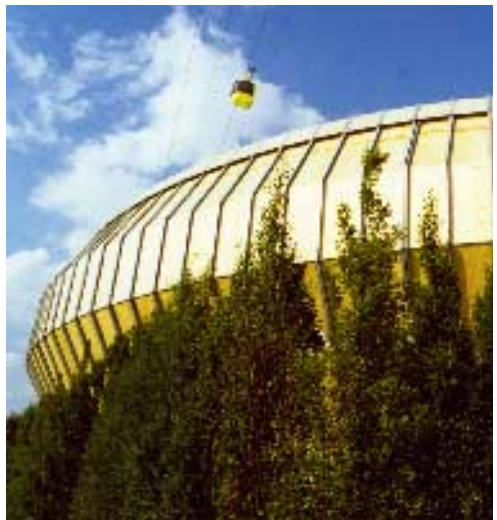
Filippinerna

Sverige

Schweiz

Italien

Polen

Danmark

Temahall

Japan

Grekland

Limträaktuellt

Holger Gross

Svenskt Limträ

Telefon 08-663 2860 och fax 08-660 57 15

E-post holger.gross@svensktlimtra.se

www.svensktlimtra.se

Projekt Nordisk Limträhandbok

Projektet har som huvudmål att utarbeta en handbok som är enklare att uppdatera, distribuera och använda. För att uppfylla detta kommer innehållet att vara tillgängligt såväl i tryckt som i digital form. Handboken kommer att framställas i fyra språkversioner – engelsk, finsk, norsk och svensk. Limträindustrin från Finland, Norge och Sverige deltar i projektet.

Innehållet i de olika språkversionerna anpassas dels till Eurocode 5 med tillhörande NAD (National Application Document), dels till varje deltagarlands aktuella träbyggnorm.

Dagsläget

Arbetet med texter och figurer till den svenska språkversionen har nu slutförts. Material har kontinuerligt remitterats till projektdeltagarna i arbetsgruppen. Samtidigt har programmeringsarbete med systemuppbyggnad genomförts.

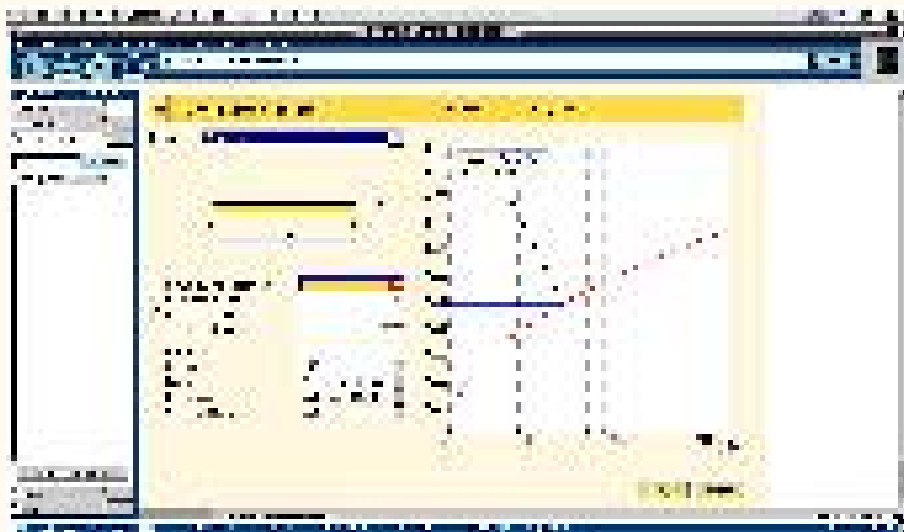
En referensgrupp med brukarrepresentanter från varje deltagarland kopplas in när behov föreligger. Svensk brukarrepresentant är Dan Engström, KTH.

I dagsläget pågår arbete med layout samt bearbetning av innehållet till finska respektive norska förhållanden. Med den digitala delen pågår uppbyggnad av interaktiva tabeller och diagram.

Översättning från svenska till finska, norska och engelska skall påbörjas under hösten. Den engelska versionen är gemensam för Finland, Norge och Sverige.

Unik handbok

Datasystemet till den digitala versionen utvecklas med ett webbliknande gränssnitt. Det skall kunna köras direkt över Internet eller installeras lokalt med hjälp av installationsprogram som laddas från CD eller webb. Systemets databaser har utformats för att kunna hantera de

Exemplet visar ett interaktivt diagram för raka, sadel-, eller pulpetbalkar av L-trä. Användaren anger de aktuella parametrarna såsom balktyp, spännvidd, c-avstånd, klimatklass, lasttyp, hållfasthetsklass/kvalitet med mera. Diagrammet ritas upp automatiskt med angivna förutsättningar.

olika normerna samt att underlätta implementeringen av nya normer. Ett antal interaktiva diagram gör det möjligt för användaren att snabbt och enkelt få rätt limträdimension.

En av många fördelar med att ha en interaktiv handbok är att uppdateringar kan ske kontinuerligt. Användaren får direkt tillgång till exempelvis nya kapitel och förbättrade beräkningsunderlag. Den valda lösningen med databaser gör att en administratör själv kan uppdatera innehållet utan att systemet måste skrivas om. Handboken är den första i sitt slag.

Utbildningsseminarier kommer att genomföras och särskilda aktiviteter kommer att ske på de tekniska högskolorna när projektet har avslutats nästa år.

Projektarbetet finansieras till 50 procent av Nordisk Industrifond och de tre ländernas FoU-organ Tekes, NFR och Nutek samt till 50 procent av den etablerade limträindustrin i Finland, Norge och Sverige.

En styrgrupp som leder projektarbetet består av Lennart Axelsson, Svenskt Limträ; Petri Heino, Finnish Glulam Association och Åge Holmestad, Norsk Limtreförening.

Arbetsgruppen består av Olle Carling, Olle Carling Ingenjörbyrå; Holger Gross, Svenskt Limträ; Veijo Lehtonen, Late Rakenteet; Åge Holmestad, Mocon; Rune Karlsson, Långshytte Limträ och Tomas Sundström, Consultec Byggteknik. Projektet skall vara avslutat hösten 2001.

Nordisk Industrifonds satsningar skall bidra till att göra Norden till en kunskapsmarknad och på så sätt stärka det nordiska näringslivet.

Holger Gross

Projektkoordinator *Nordisk Limträhandbok, verksam i Svenskt Limträ som ägs av de etablerade limträ tillverkarna Långshytte Limträ AB, Martinsons Trä AB och Moelven Töreboda Limträ AB.*

Trä i omvärlden

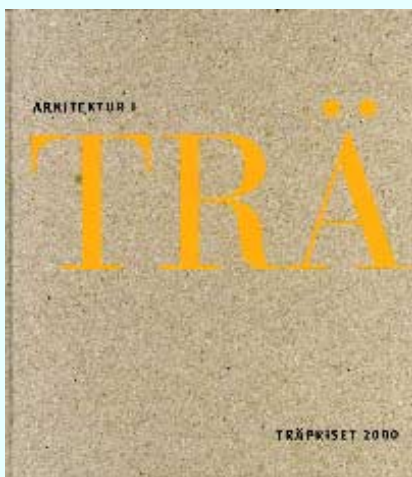
Notisansvarig: Björn Egertz

Telefon 08-55 60 12 90

Telefax 08-55 60 12 91

E-post bjorn.egertz@telia.com

Vem vinner Träpriset 2000?

Den gissningstävling som Träinformation haft på hemsidan det senaste året och där uppgiften varit att gissa vem som vinner Träpriset 2000 har avgjorts. Följande vinnare är korade:

Birgit Marie Möller, Kristianstad • Mats Nyström, Lycke • Thomas Arwidsson, Forserum • Lars Johansson, Uppsala • Patrik Myrberg, Stockholm • Lars Wernstedt, Helsing, Danmark • Mikael Mattsson, Stockholm • Anne-Marie Ehrling, Halmstad • Margareta Redlund, Stockholm och Dag Sundberg, Uppsala.

Var och en av vinnarna får varsin bok *Arkitektur i trä – Träpriset 2000*.

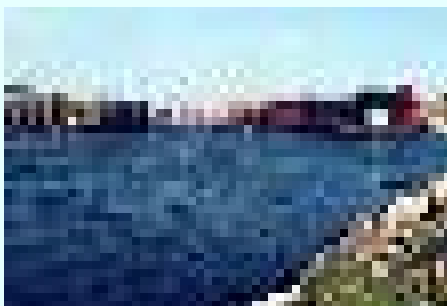
Träinformation, 08-440 85 50

Ny metod att mäta brandrisker i höga trähus

En ny metod för värdering av brandrisker har tagits fram och utvecklats vid Lunds Tekniska Högskola inom ramen för det nordiska projektet Brandsäkra trähus, som bland andra stöds av Nordic Wood. Metoden kommer att presenteras under seminariet ”Ny indexmetod för brandrisker i flervånings bostäder” den 20 september på Byggtorget i Stockholm.

Trätek, Eva Lindqvist, 08-762 18 00

Mötet – ett hus för Nordisk Akvarell

Den nordiska akvarellkonsten har nu fått sin högborg. I Skärhamn på Tjörn på västkusten ligger det nybyggda Nordiska Akvarellmuseet ritat av de danska arkitekterna Niels Bruun och Henrik Corfitsen efter en arkitektävling.

Nordiska Akvarellmuseet, 0304-60 00 80

Försökshus i spånskivor och OSB

Danskarna har byggt ett försökshus i OSB, Oriented Standboard och ”K-pladen”, en spånskiva. Det är ett enfamiljshus i två etage om cirka 150 kvadratmeter och det är uppfört vid Birkebæk i Herning.

Målet med huset är att utveckla och dokumentera nya och mera ekonomiska byggmetoder med lätta träbaserade element och samtidigt utnyttja materialet trä på ett nytt sätt.

OSB-plattan har utvecklats i Nordamerika och under många år använts i byggandet där. ”K-pladen” är en spånskiva med speciellt utvecklade styrkenskaper.

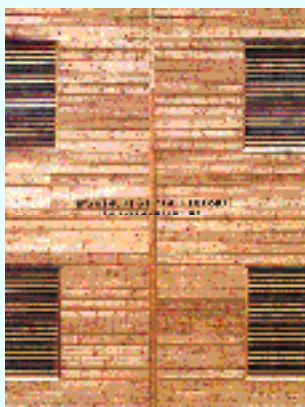
Initiativtagarna till försökshuset kommer den 4 oktober att ha ett seminarium i Herning där kunskaper och erfarenheter kommer att presenteras.

Träbranschens Oplysningsråd i Danmark,

+45 45 280 333

Rättelse från nummer 2/00

I förra numret av *Träinformation-en tidning om trä* presenterade vi skriften *Etagehuse af træ i Europa – en eksempelsamling* utgiven av det danska bostadsdepartementet.

Då vi uppgav fel kontaktperson för skriften gör vi här ett nytt försök och för den som vill beställa skriften går det att göra det från: Byggecentrum Boghandel i Danmark, telefon +45 4576 7373. Författare till skriften är NOVA 5 arkitekter a/s genom Anders Dragheim och Jørgen Kreiner-Møller.

*Byggecentrum Boghandel i Danmark,
telefon +45 4576 7373*

Snickarglädje genom tusen år

Det har kommit en ny bok som innehåller dekorativ träarkitektur från vikingatid till nutid. *Snickarglädje – dekorativ träarkitektur* heter den och är skriven av arkitekt, fotograf och författare Hans Mårtensson. I ord och bild tar han med oss på en resa genom tre nordiska länders tusenåriga historia med bland annat stavkyrkor, förstukvistar och grosshandlarvillor. Hans Mårtensson har tidigare bland annat gett ut *Länge leve lusthusen* och *Grindar, plank och staket*.

Den nya boken *Snickarglädje – dekorativ träarkitektur* omfattar 128 sidor och är illustrerad med färgbilder.

Akantus Edition, 0480-307 13, akantus@swipnet.se

Nordens första Svanen-märkta hotell

På Ekerö utanför Stockholm ligger Sånga Säby kurs- och konferensanläggning. Där har nyligen en ny hotellrumsbyggnad om sammanlagt 16 dubbelrum uppförts.

Byggnaden är en träbyggnad, byggd av FSC-märkt virke (Forest Stewardship Council).

– Målsättningen från beställarens sida har varit att komplettera den befint-

liga kursgården med ett exklusivare boende än vad man tidigare kunnat erbjuda sina gäster, ett komplement till Herrgårdens sällskapsrum och konferensrum, säger Hans Murman, ansvarig och handläggare under projekteringsskedet.

Den nya byggnaden är i sig ett avancerat miljöprojekt. Sånga Säby är Nordens första hotellanläggning som märkts med miljömärket Svanen.

Hans Murman Arkitektkontor AB, Hans Murman, 08-556 022 80

Första FSC- certifierade flerbostadshuset

Invigningen av världens första FSC-märkta (Forest Stewardship Council) flerbostadshus, Solhöjden i Spånga, skedde i augusti i år. Det är resultatet av ett unikt samarbete mellan Världsnaturfonden WWF, Seniorgården AB och byggföretaget JM.

Det är första gången man har använt FSC-certifierade träprodukter i ett flerbostadshus. Certifieringen garanterar att råvaran kommer från ansvarfullt brukade skogar. I Solhöjden är drygt 70 procent av använda träprodukter FSC-certifierade, exempelvis fasadpanelen, reglarna, taket och ekparketten.

JM Stockholm, Johnny Kellner, 08-782 87 59

Universeum byggs för fullt

Vetenskapscentrum som bytt namn till Universeum är inne i ett intensivt byggskede. Har ni vägarna förbi Svenska Mässan eller Korsvägen i Göteborg så ska ni definitivt titta. De bärande rymdfackverken till den utskjutande takkonstruktionen av limträ kommer att monteras nu under september och oktober.

www.universeum.se eller www.wingardhs.se

Byggbeskrivningar på video

Träinformations populära byggbeskrivningar har nu också kommit på video. Det är i ett första skede 17 stycken filmer i en serie om totalt 27 filmer.

Varje film visar vilka verktyg som behövs och ger även snickeritips. Filmen följer bygget steg för steg.

På omslaget till videon finns varje byggmoment angivet i en tidsordning vilket ska göra det lättare att hitta rätt på kassetten. Varje film innehåller också ett avsnitt med mera allmänt om bygglov, bra att veta om trä, snickarskola och skruv- och spikguide.

Filmerna kommer bland annat att finnas ute i bygg- och trävaruhandeln.

Svensk Byggtjänst, 08-457 11 00

Träinformation

- Nyheter/ Aktiviteter
- Inspiration
- Kunskapsbanken
- Gör det själv
- Frågor och svar
- Beställningar
- Press
- Om Träinformation

www.trainformation.se

- 650 träbyggobjekt i databasen TimberFot
  - Över 100 artiklar från tidningen Träinformation
  - Många besvarade frågor
- Allt i sökbara databaser